

ОСНОВИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ЯЛОВИЧИНИ НА ПРОМИСЛОВІЙ ОСНОВІ

Ткачук В. П., науковий керівник, к. с.-г. н, доцент
Табалюк Я. В., магістрантка

Для спеціалізованих господарств із виробництва яловичини характерні вищі середньодобові прирости і менші затрати праці й витрати кормів на одиницю продукції. Розміри спеціалізованих господарств за кількістю поголів'я коливаються від 1,5 до 15 тис. голів молодняка великої рогатої худоби, а за обсягом виробництва м'яса — від 100 до 3500 т за рік [28].

До основних технологічних операцій з виробництва яловичини на промисловій основі належать: комплектування молодняком, організація кормової бази, системи годівлі й утримання худоби, проектні рішення будівель та обладнання, механізація виробничих процесів, ветеринарні заходи щодо створення оптимальних зоогігієнічних умов і профілактика захворювань тварин, організація й оплата праці [25].

Технологія виробництва яловичини на промисловій основі ґрунтується на концентрації поголів'я худоби, біологічно повноцінній годівлі, високому рівні механізації та автоматизації виробничих процесів, ритмічності. Остання є основною умовою, оскільки ритмічність виражається в рівномірному періодичному надходженні молодняка на вирощування й здавання його на м'ясопереробні підприємства [12].

Підприємства з повним циклом виробництва комплектують молодняком 10 — 12-денного віку живою масою 35 — 50 кг, із вирощування й відгодівлі — віком 6 — 10 міс і живою масою 150 — 250 кг, відгодівельні майданчики — 9 - 12-місячного і живою масою 220 — 300 кг [17].

Система кормозабезпечення у спеціалізованих господарствах з виробництва яловичини в основному ґрунтується на кормах власного виробництва. У господарствах із високим показником розорюваності земель (60 % і більше) молодняк на м'ясо вирощують на власних кормах. Зелені й грубі корми тут отримують завдяки вирощуванню багаторічних культур, урожаї яких значно вищі, ніж однорічних. Залежно від природно-кліматичних умов для приготування силосу вирощують кукурудзу, соняшник з однорічними бобовими і злаковими травами. У структурі виробництва концентрованих кормів значне місце мають посідати бобові культури (горох, соя, чина, люпин), оскільки для зерна злаків характерний невисокий уміст протеїну [27].

Упродовж усього періоду вирощування годівля тварин має бути безперебійною, повноцінною і диференційованою за фазами виробничого процесу та віковими періодами з метою отримання планових приростів.

До 6-місячного віку телят утримують безприв'язно групами по 10 — 35 голів залежно від розміру станка, а пізніше застосовують спосіб утримання згідно з прийнятою технологією (безприв'язний, прив'язний і комбінований). У господарствах, які спеціалізуються на відгодівлі, молодняк взимку утримують на прив'язі, а влітку — в загонах без прив'язі. Комбінований спосіб утримання — до 10 — 12-місячного віку групами без прив'язі, а потім на прив'язі дає можливість повніше використати біологічні особливості молодого організму й раціональніше витратити корми [30].

Найбільшого застосування в умовах промислової технології набув безприв'язний спосіб утримання з різними його комбінаціями (на щільній підлозі, глибокій підстилці, у боксах із щільною і суцільною підлогою тощо). Групове утримання молодняку в боксах порівняно з розміщенням його на щільній підлозі забезпечує кращий відпочинок, запобігає їхньому переохолодженню взимку, сприяє отриманню вищих середньодобових приростів і зниженню витрати кормів на одиницю продукції [20].

Значною мірою на вирощування тварин впливає режим годівлі, тобто кратність роздавання кормів і черговість згодовування компонентів раціону. У практиці вирощування молодняку на м'ясо застосовують три- і дворазову годівлю. Спочатку тваринам згодовують основні корми (силос, жом, барду, зелену масу), потім грубі (сіно, солому). Солому подрібнюють і здобрюють патокою чи концкормами [6].

Будівництво тваринницьких приміщень здійснюють із урахуванням біологічних особливостей худоби. Для групового безприв'язного утримання в приміщеннях влаштовують секції з розрахунку на 10 — 20 телят-молочників, 20 — 40 бугайців, кастратів, телиць. Ширина кормових, кормо-гнойових і гнойових проходів визначається розмірами машин і обладнання, що використовують для роздавання кормів і прибирання гною. Підлога в приміщеннях може бути з бетону, асфальту, цегли, дерева, металу [18].

Для створення оптимального мікроклімату приміщення обладнують вентиляційно-опалювальною системою серії «Клімат». Взимку обмін повітря для молодняку має становити 20, для дорослої худоби — не менше ніж 17 м³, влітку відповідно 60 — 80 і 40 — 50 м³ на одну голову.

У господарствах з високим рівнем механізації бажано мати кормоцехи, де з різноманітних кормів (силос, сінаж, грубі, концентровані) готують кормосуміші. На збірному конвеєрі або в змішувачах-подрібнювачах до кормосуміші додають різні білково-вітамінно-мінеральні домішки. Готовий корм завантажують у кормороздавач і доставляють до годівниць. З цієї метою використовують мобільні кормороздавачі типу РЕМ-8Д, КУТ-10А, КУТ-10Б, КПТ-10, жомороздавачі РЖ-3, ММЗ-555Р;

патококороздавачі РМК-1,7 і електрокари ЕКГ-2. На відгодівельних майданчиках використовують автомобільні роздавачі-змішувачі. Корми роздають також стаціонарними стрічковими чи шнековими конвеєрами [18, 20].

Для постачання води тваринам в умовах прив'язного і безприв'язного утримання приміщення обладнують автонапувалками ПА-1А, АП-1А, ПА-2, відгодівельні майданчики — груповими напувалками АГК-4А і АГК-12 із електропідігріванням води, а пасовища — ВУК-3А чи ПАП-10 (цистерна на 3000 л і 10 індивідуальних напувалок ПА-1А) [19].

Гній з місць утримання тварин видаляють трьома способами: конвеєрами, за допомогою гідравліки і бульдозерів, начеплених на колісні трактори. За умов прив'язного утримання на суцільних підлогах із використанням підстилки застосовують скребкові й штангові конвеєри (ТСН-3,0Б, ТШ-30А, ТСН-160, ТС-1 та ін.) [25].

За безприв'язного утримання гній видаляють бульдозером, начепленим на трактор, 2 — 3 рази на рік, зі щільної підлоги — змиванням або використовують самопливну шиберну систему, коли тварини протоптують гній крізь решітки у поздовжні канали, що впадають у загальні поперечні канали, через які він видаляється з приміщення. Перед загальним колектором у кожному каналі вставляють шибер, який відкривають через кожних 8 — 10 днів. Загальним колектором гній надходить до гноєзбірників, де розділяється на густу й рідку фракції. Рідку частину гною вивозять на поля, а тверду — мобільними транспортними засобами у спеціально побудоване гноєсховище. У загальних трудових витратах на прибирання гною припадає 35 — 40 %. Усі існуючі технології з виробництва яловичини об'єднують у чотири групи [29].

Перша — технологія з повним циклом виробництва, вона починається з вирощування телят 10 — 20-денного віку і закінчується відгодівлею молодняку у 12 — 15-місячному віці. Тривалість вирощування за цієї системи залежить від запланованої кінцевої живої маси та інтенсивності вирощування тварин. Технологією передбачено утримання молодняку в приміщеннях закритого типу з використанням цілорічної стійлової системи [15, 19].

Застосування другої передбачає вирощування від 4 — 6-місячно- го й інтенсивну відгодівлю у приміщеннях чи на відкритих майданчиках до 15 — 18-місячного віку. Використовують власні корми, залишки харчової промисловості (жом, барду, вичавки тощо), а також нагул на природних і культурних пасовищах.

Третя — це інтенсивна відгодівля молодняку і вибракуваної худоби в закритих приміщеннях із використанням кормів власного виробництва і залишків цукрових та спиртових заводів. Молодняк на відгодівлю надходить живою масою 280 — 320 кг.

Четверта — інтенсивна відгодівля молодняку й вибракуваної худоби на відкритих майданчиках або з використанням пасовищ. Для відгодівлі використовують силос, сінаж, грубі та концентровані корми, а влітку основним кормом є зелена маса [17, 19, 30].

Для виробництва яловичини використовують типові проекти 819-215, 801-376 на 10 000 і 801-306, 819-204 на 5000 відгодівельно- го поголів'я за рік. Молодняк утримують у капітальних приміщеннях безвигульно, групами, на щільних підлогах із регульованим мікрокліматом та роздаванням кормів стаціонарними засобами. У низці господарств виробництво яловичини здійснюють і за старими проектами на 3000 і 6000 відгодівельного поголів'я за рік. Молодняк утримують у закритих приміщеннях на щільних підлогах із мобільним роздаванням кормів.

Найдоцільніше застосовувати технології, які передбачають використання грубих і соковитих кормів, відходів харчової промисловості з оптимальним рівнем концкормів. За таких умов годівлі вирощування молодняку на м'ясо може тривати до 16 — 18-місячного віку [29].

Великі підприємства капітало- і енергоємні, оскільки застосовується дороге й складне обладнання, тому економічно вигідними є проекти павільйонної забудови, де передбачене мобільне роздавання кормів і видалення гною бульдозером [27].

Система видалення гною самопливом ефективніша за затратами праці, але однією з умов її використання є спорудження в господарствах зрошувальної системи для внесення в ґрунт рідкої фракції гною. Видалення гною в такий спосіб збільшує вартість будівництва порівняно з бульдозерним. Якщо за проектом будівництво зрошувальної системи не передбачено, то уникають застосування щільної підлоги з видаленням гною самопливом [18].

Будувати приміщення зі зберіганням гною у підвалах на фермах з вирощування й відгодівлі молодняка великої рогатої худоби економічно не вигідно, оскільки останні становлять значну частку основних виробничих потужностей [16].

З метою зниження витрат майданчики відкритого типу для вирощування й відгодівлі молодняка на м'ясо будують із місцевих матеріалів. Між рядами секцій влаштовують кормові проходи для роздавання кормів мобільними засобами. В умовах України використовують відгодівельні майданчики сезонної дії на 2500 — 10 000 голівомісць. Взимку велику рогату худобу на м'ясо доцільно вирощувати в закритих приміщеннях, а влітку — на майданчиках [26, 29].

Література

7. Гузев І. Генетичні ресурси м'ясного скотарства / [І. Гузев, О. Чиркова, В. Неумивака та ін.] // Тваринництво України. – 2007. – № 2. – С. 45-48.
8. Кузнецов А. Мясная продуктивность молодняка / Кузнецов А. // Животноводство России. – 2009. – № 12. – С. 53-54.
9. Сирацкий И. З. Мясная продуктивность молодняка крупного рогатого скота в связи с разными условиями кормления / Сирацкий И. З. // Теория и практика повышения продуктивности сельскохозяйственных животных: научные труды УСХА. – Киев. - 1974. – Вип. 85. – Т. II. – С. 43-45.
10. Технологія виробництва продукції тваринництва / [О. Т. Бусенко, В. Д. Столюк, В. Д. Уманець та ін.] – К.: Аграрна освіта, 2001. – 432 с.